

UDK IN PROSTI PRISTOP

Jože Piano, Ljubljana

UDK 027.022(497.12):168.2

Piano, Jože: UDK in prosti pristop. Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), št. 3/4, str. 143-146

Če hočemo narediti splošnoizobraževalne knjižnice bolj dostopne, pregledne, moramo na prvo mesto postaviti bralca, njegovo znanje in zahteve. Zato mora UDK postavitev dobiti sekundarno vlogo. S tem ne mislim, da je potrebno UDK zavreči. Idealno bi bilo, da bi na polici bralec imel še priložen UDK katalog, ki bi mu odgovoril, kaj na tej polici ni, bi pa lahko bilo in kje je. Postavitev knjig mora biti geselska, ne pa le transformacija UDK gesla. Takšna postavitev ne bi bila tako razdrobljena in s tem bi postala bolj dostopna in pregledna, seveda če bi bila pospremljena z vidnimi napisi in drugimi tehničnimi možnostmi, ki bi povečale preglednost in dostopnost.

UDC 027.022(497.12):168.2

Piano, Jože: UDC and open access. Knjižnica, Ljubljana, 33(1989), no. 3/4, p. 143-146

Public libraries have to improve the access to literature and clearness of its arrangement. For this reason the user should be taken as measure, his knowledge and demands, and the UDC should play only a secondary role. I don't think that we should no more use the UDC, what I think is, that

it should get a different function in the library. Books have to be arranged according to key words and the arrangement should not be made only as a transformation of the UDC. In this way the arrangement of library materials would become more clear, especially if it was accompanied with visible headings and other technical aids which could improve the access.

Z razvojem trgovine iz pultnega sistema v samopostrežnega so tudi knjižnice uvidеле prednost takšnega načina dela. Osnova dela v trgovinah je čimboljša prodaja - iz tega sledi, da mora biti razporeditev blaga za kupca čimbolj dostopna, enostavna in vidna. V knjižnicah (splošnoizobraževalnih) so za osnovo in standard vzeli UDK. Tako so na prvo mesto postavili sistem, ne pa bralca. Še več, od bralca pričakujejo, da se bo prilagodil oziroma priučil sistemu razporeditve. Tudi če bi se bralec priučil sistemu, se na svoje znanje ne more zanesti, saj ne ve, katero mesto je knjigi določil klasifikator. Ob tem se moramo zavedati, da večina bralcev hodi v splošnoizobraževalno knjižnico po literaturo za prosti čas in nima namena iskati po katalogih, knjigo želi imeti dostopno ne glede na njen UDK. Zaradi prostorskih stisk so naše knjižnice pravi labirinti za bralce, katerim ne preostane drugega, kot da iščejo pomoč od knjižničarjev, ki tako svojo informativno funkcijo zamenjajo za prinašanje knjig po naročilu.

Mislím, da bi prosta postavitve morala biti geselska, ki je bolj naravna za bralca in hkrati bolj dostopna.

Naj ponazorim:

UDK pravilno deli računalniški software in hardware, toda bralec, ki pride v knjižnico, ne pričakuje, da mora iskati računalniško literaturo na dveh policah, ki sta si lahko kar precej oddaljeni. Pri književnosti je stvar še bolj zapletena in še bolj odvisna od klasifikatorja, tako da bralcu nič ne pomaga, da knjigo pozna, oziroma, da jo je že prebral. Če noče iskati knjige tako kot žival, ki išče izhod iz labirinta s preizkušanjem, mora pogledati v katalog. Moje mišljenje je, da mora književnost stati skupaj ne glede na njen UDK, delitev je upravičena le na žanrsko književnost, poezijo in dramatiko.

V ponazoritev, do kakšnih napak lahko pride, oziroma pred kakšnimi problemi se lahko najde bralec, bom navedel nekaj primerov iz naše knjižnice, podobno pa je tudi v drugih knjižnicah:

Pri določitvi mesta na polici pogosto pride do napak zaradi dajanja prednosti - enkrat vsebini, drugič obliki. Tako na polici, ki nosi oznako NAVADNI (DRUŽABNI) ROMAN, stoji Ivo Svetina : Peti rokopisi - delo, ki je dobilo Prešernovo nagrado za poezijo, podobno se godi delu Kristijana Mucka, v tkivo ognja.

Ne vem, kaj ima opraviti razmišljanje o večnosti duše z navadnim (družabnim) romanom, toda Goethejev Werther je našel svoj prostor na tej polici. Moj prijatelj se ima za znanstveno fantastičnega pisatelja, toda tudi njegovo delo je na tej polici.

Na polici DRUŽBENI IN SOCIALNI ROMAN najdemo klasično delo znanstvene fantastike, Zamjatin: Mi. Steinbeckova Polentarska polica, ki je izšla v zbirki Humor, je tudi tu, na tej polici. S stališča bralca in dostopnosti knjige me najbolj motita naslednja dva primera: delo Kirsta 08-15 stoji pri zgodovinskih in vojnih romanih, toda samo prvi trije deli, zadnja dva sta pri družbenih romanih. Podobno je s Svetinovo Ukano.

Stopimo na polje strokovnih knjig, kjer mislim, da moramo upoštevati prinešeno znanje bralca in njegovo zahtevo, da določeno stvar najde na eni "polici".

Platonova Država ima prostor med politiko zaradi naslova, prav tako bi lahko zaradi naslova našli svoje mesto Življenjski nazori mačka Murra med filozofijo. Platon res v eni izmed desetih knjig predstavi svoje videnje idealne države, toda Država je njegovo osrednje filozofsko delo. V šoli so se naši bralci učili o Platonu kot o filozofu in zato ga bodo iskali pri filozofiji, ne pa pri politiki, kjer se nahajajo tudi njegovi Zakoni, prav tako lahko rečemo zaradi naslova.

Trenutno najpopularnejša veda naših bralcev je radiesteziija. Lahko jo najdejo pri filozofiji ali pri psihologiji, kriterij, zakaj so na dveh mestih različna dela o isti stvari, pa mi ni znan.

Notranja in zunanja politika se med seboj prepletata. Pri nas delimo notranjo od zunanje politike na podlagi mej. Torej vse, kar se dogaja znotraj naše meje, je notranja politika. Ta kriterij pa bralcu ni nikjer razložen, od kod naj on ve, kaj je notranja oziroma zunanja politika po našem kriteriju.

Atropologija je pri nas obravnavana kot družboslovna veda

in z njo se dejansko ukvarjajo družboslovci. Studentje bodo to literaturo iskali pri družboslovnih vedah, v naši knjižnici pa zaradi UDK stoji pri biologiji.

Razumem, da se mnogi ne strinjate s povedanim in da se lahko o tem pogovarjamo, toda rezultat bo sholastičen, saj zato je UDK univerzalen, ker dopušča argumente in protipargumente. Zato bi moral biti bralec merilo postavitve knjige na polico. S tem, ko postavimo bralca za merilo, stopi UDK v sekundarno vlogo, naša strokovnost pri tem ne izgubi nič, prav nasprotno, pridobi. Kajti začnemo se poglobljati v psihologijo bralca. Postavitvev tako postaja enostavnejša in dostopnejša, seveda pa bralcev, ki smo jih naučili, da jim prinesemo vse na krožniku, kljub takšni postavitvi ne bomo tega odvadili. Hkrati se bralcu ne smemo čisto podrediti, saj bi drugače prišli v druge skrajnosti, kot je recimo ta, da bi knjige Sveta knjige, ali kakšne druge založbe, postavljali skupaj.

Ozrmo se malo drugam. Industrija fotografskih aparatov je, da bi se čimbolj približala kupcu - uporabniku, poenostavila fotoaparate in tako je na svetlo prišla "butl" kamera, pri kateri uporabniku ni bilo potrebno ničesar znati. Toda ker fotografije niso najkvalitetnejše, je industrija začela razvoj kamer, pri katerih ni fiksno določena oddaljenost od objektiva. Dandanašnje "butl" kamere imajo tako že zoom objektivne in fleš, vse z namenom, da se prilagodijo kupcu in njegovi zahtevi po kvaliteti. Podobne razvojne poti bi lahko našli v vseh panogah proizvodnje za uporabnika. Takšnega pristopa so se industrije lotile po marketinški raziskavi trga in mislim, da bi se splošnoizobraževalne knjižnice tudi morale lotiti marketinško-psihološke raziskave bralcev. Le tako bi naše delo prineslo boljše rezultate, izboljšala bi se dostopnost knjige in končno bi lahko imeli zadovoljenega bralca.